

СВОБОДА

FOUNDED 1873

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріали.

За кошту зміну адресу платитись 10 центів.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОБЛЕМА ОБОРОНИ — ПОЗА ПАРТІЯМИ

Хоча теоретично вважалось завжди, що проблеми державної оборони стоять поза чи понад двома американськими партіями і грою між ними, проте у практиці це, на жаль, не завжди здійснювалось. Пригадаймо, що в бюджетових дебатах часто спиналися над позиціями, які мали безпосередній зв'язок з потребами оборони ЗДА. Отож, у Конгресі як надто часто виявлялись тенденції або до скорочування або до збільшення сум, передбачених або для департаменту оборони, або трьох родів збройних сил ЗДА, або на військові цілі заможських союзників Америки. Очевидно, що кожний із членів Конгресу, який виступав за зменшення витрат, що їх на оборонні цілі вимагав Президент, мотивував своє становище добром країни. Кожний опозиційний конгресмен чи сенатор діяв згідно з своїм переконанням. Але в коментарях найкраще поінформованих аналітиків американських військових не залишалось сумніву, що в боротьбі за стан і вигляд бюджету департаменту оборони грали не останню роль і партійні моменти, тактика політичних партій.

Коли в реакції на виступлення Совітами двох штучних сателітів широке американське громадянство відразу усвідомило величезну небезпеку, яку криє в собі розвиток советських далекосюжних ракет, занебання в цій ділянці у ЗДА стало предметом широкого дискусії. Почали діяти різні Комісії, пошукання Президентом і окремо Конгресом для ствердження недоліків та визначення конкретних способів надолуження занебання. Ясно, що з демократичної сторони почали падати на адресу республіканської адміністрації гострі докори. Ця остання не так боронилася одиництву політиці попереднього секретаря оборони Чарльза Вільсона, як радше атакувала демократичну більшість Конгресу за її одиництву редукції та колишнього президента Трумана і його адміністрацію за акти, які ніби стали суттєвою причиною пізнього відставання ЗДА та повільних успіхів. Співхот перший звинувачення і в чому саме? — грошів пересториги у зв'язку міжпартиї поєдинок, тим паче, що одні до воєни долавав сам календар: щорічні очіні вибори.

Верхівки обох сторін рішили протиставити цій небезпечній грі. Сенатська Підкомісія, яка під головуванням лідера демократичної більшості сен. Ліндона Джонсона розглядала оборонні проблеми, у своєму звітному до Сенату одностайно ствердила, що "минуле належить історикам", і що Конгрес повинен шукати розв'язок, "щоб над ними у майбутності пригадувались історичні візантійські світи". В тому самому дусі промовляв Президент в Шинго 20 п. м., поставивши тезу, що "безпека і справедливий мир — це не партійна і не політична справа", а висловив певність, що "американці ніколи не допустять, щоб справи миру і безпеки стали фігурками в шаховій міжпартійній грі". У той самий день віце-президент Річард Ніксон в Нью-Йорку висловив по диній думці Президента, а демократичний спікер Палати Репрезентантів, Сейм Райбери заявив теж свою солідарність з надпартійною позицією у справах оборони.

Однак у цій гармонійній двопартійній грі задунали також дисонанси, які викликали здивування в пресі: чи вони прийшли випадково, без ніякої інтенції авторів, чи були продуманим свідомо, у переконанні, що передбачена атмосфера все одно зведе нанівень помірковані закляки Президента та сен. Джонсона? Найближчий радник Президента, шеф штабу Білого Дому й один із найвпливовіших діячів теперішньої державної верхівки в ЗДА, кол. губернатор Шерман Адаме у своїй промові на республіканському зібранні в Міннеаполісі застосував тактику, цілком протилежну тій, що їй поручав Президент. Він гостро заатакував демократів за їх минулі згоди прохати в ділянці державної безпеки. Він приписав їм вину за Перл Гарбор, розпачування шпигунства, неприготованість Америки до війни в Кореї, спосіб ведення Корейської війни, втрату Китаю, легковаження ракетної зброї і т. д. У відповідь на це, через кілька днів, демократичний сенатор Дж. В. Фулбрайт за Аркензо виголося в Сенат велику промову: в якій знаменито скалентризував Совіти та конкреніст протиставлення їм сили й рішучості, а одночасно дуже гостро заатакував президента Айзенгаєра та його політику, як ніби позбавлену цих прикмет.

Все ж існує надія, що справи військової підготовки країни не будуть предметами міжпартійної розгри. Бодай у такий мірі, щоб військовій не пошкодило. Є позначки, що вже найближчі місяці дадуть докази великого поступу на шляху розвитку військової технології і сили ЗДА. А коли вширокому американському громадянстві настане крайній, погідливий настрий, то автоматично зменшиться й міжпартійний запал до суперечок над недоліками в минулому.

ПРИЗБУТІ ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ

У "спутниковому періоді", коли міжнародна ситуація дійшла до найнижчого від часу останньої світової війни напруження, Установа Об'єднаних Націй, замість мати якнайбільше значення для рятівання смертельної загрози миру, геть відійшла набік. Об'єднані Нації нічого не мають, так бодай поводитись найсильнішій світу цього, які звертаються до своїх народів і один до одного понад головами цього світового ареопалу. Булагані адресували свої листи не до генеральної секретаріату ОН, а до президента ЗДА й прем'єрів західних та нейтральних країн. Це листування, яке узагалі вся актуальна міжнародна ситуація, підкреслює існування в сучасній конфігурації сил тільки двох чинників: двох великих держав, від яких залежить подальший розвиток подій: ССР і ЗДА. Тому центральною проблемою є або даліше загострення відносин між цими двома великими державами, практично виявлене їхніми перегонами у збройних та їхнім поступом у розвитку воєнної технології, або якесь двостороннє порозуміння між ними. Коли ЗДА підкреслює різницю, що вони не вирішуватимуть міжнародних справ без участі, відома й згоди своїх союзників, заінтересованих у даній проблемі, то Совіти, навпаки, постійно вказують на "зайвисті" інших контрагентів і партії, за винятком однієї Палати Америки. Про терен Об'єднаних Націй ніколи в таких комбінаціях не згадують.

Про Об'єднані Нації мав прибути не тільки конвентуальний міжнародний кола, який завжди дивився на цю установу без ентузіазму, але навіть такі пацифісти й співіснєвальники, як англійські соціалісти. Палло пропонує цю нову конференцію "на вершині", ніхто з прихильників такої концепції не згадує Об'єднаних Націй. А советський уряд офіційно ніколи звертався до Швайцарії, щоб вона знову виявила ініціативу й запропала до себе голів урядів мотирох чи більше держав, потенційних учасників такої нової конференції. Бо як і остання конференція "на вершині" у 1955 році відбулася з повним помпезним Об'єднаних Націй. Єдиним символічним знаком, що ОН тоді існувала, був палац колишньої Ліги Націй у Женеві, де та конференція відбулася. І це був уже тоді великий удар по престижу і міжнародному значенню Об'єднаних Націй.

Теперішня ситуація є гірша тим, що на людській оцінці єдина велика міжнародна проблема, розв'язування якої було, так би мовити, монополією Об'єднаних Націй: справа міжнародного роззброєння. На останній сесії Генеральної Асамблеї Совіти рішуче заявили, що вони бойкотуватимуть усі далішні засідання Комісії ОН в справі роззброєння і Підкомісії. Вони відкинули західні пропозиції роззброєння, поставлені на Підкомісії Об'єднаних Націй — для цієї справи, що засідала в Лондоні (її направи стали відомі просто, як Конференція в

справах роззброєння), і з свого боку висувають тільки ті пропагандивні гасла, що їх мали незалежно від Лондонської конференції (заборона атомової зброї, припинення атомових вибухів, демілітаризація і нейтралізація Німеччини тощо). Коли б поступилися перед шантажем Москви, то Об'єднані Нації могли б за попередньою згодою західних держав — зійти на надзвичайну сесію Генеральної Асамблеї і додати до членів згаданих Комісії та Підкомісії ОН в справі роззброєння стільки комуністів і просоветських "нейтральних", скільки домагалося большевизм. Але ж усі знамениті здають собі справу з того, що таке формальне відкриття дверей для далішних нарад над роззброєнням з участю Совітів ні на крок не просує, було б уперед мериторичне поладження цієї проблеми, а, напани, пошкодило б їй, бо уможливило б виголошення цієї більшої кількості пропагандивних промов. Чи в конференції над роззброєнням братимуть участь 25 держав (число членів нової Комісії ОН в справі роззброєння), чи — як цього хотіли большевики — 82, все одно рішення залежатиме практично від згоди тільки 5-ох держав: ЗДА, ССР, Англії, Франції і Канади, отже членів Лондонської Підкомісії ОН.

Щоб намацати можливість виходу з цієї безнадійної ситуації, генеральний секретар Об'єднаних Націй Даг Гаммершдт дав минулого тижня до Лондону, де наразився з англійським міністром закордонних справ Селвайном Ллойдом і французьким міністром Христеном Пино, що, спеціально для цієї цілі прилетів був з Парижу. В часописках появилося вістна, що Гаммершдт, мабуть, поспішить також до Москви. З нагоди засідання Економічної Комісії ОН для Азії і Далекосходу, що від 5 до 15 березня відбуватиметься на Мальти, Гаммершдт думав поїхати й туди, щоб зустрітись з найвпливовішими керівниками азійських нейтральних країн. Цілю всіх цих подорожей — ствердити поінформовані коментатори — виробити собі передусім думку про найважливішу річ: світ невіддільно йде до третьої тотальної атомової війни, чи Москва хоче заморозити (перезачати), а коли так, то в чому хоче поступитись і що виторгувати від Заходу.

Поруч із цим центральним питанням, від якого буквально залежить доля людства, перед генеральним секретарем Об'єднаних Націй стоять на черзі два безпосередні задання: не допустити, щоб нова конференція "на вершині" чи хоч би нова конференція міністрів закордонних справ відбулася знову з повним помпезним Об'єднаних Націй, і — далі — витягнути з сіпного кута переговорів про міжнародне роззброєння. Проміжний наці на усіх таких зустрілях можна добачити в тому, що Булагані розіслав копію свого листа до през. Айзенгаєра всім членам Об'єднаних Націй, і що до цього часу Совіти формально й

Петро Ромен

НАЦІОНАЛЬНЕ САМООЗНАЧЕННЯ РОСІЯН

У зв'язку з децентралізацією управління промисловістю в ССР, знову впливав на поверхню справа національного самоозначення росіян. Як це не дивно, росіяни, "наділяючи" народи правом на самоозначення, самі свого самоозначення уникають. Але історія небажання і ставити це питання також і перед росіянами. Слідом за маскою "російства" доводиться спідати й советську маску і показувати своє власне національне обличчя. У зв'язку з цим почали творитись деякі національні "русские" установи й організації, що їх заступали раніше установи й організації "русского мажоритету". Так, наприклад, вже утворено окреме Об'єднання письменників російської федерації, і з цього приводу В. Смірнов висловив у московській "Літературній Газеті" такі міркування: "Відсутність Союзу письменників в РСФР постійно ставила російську (русскую) літературу перед лицем братерських літератур всіх інших народів Союзу в якесь фальшиве положення. Виходило так, що російська література, російські письменники ніби стояли над іншими братерськими літературами, над письменниками інших союзних республік". На думку В. Смірнова "з точки зору ленінської національної політики... такий порядок був у якійсь мірі порушенням рівноправства націй... Ми підняли іноді поняття "родійства" советської літератури" загальним поняттям "соціалістичної літератури". Але ж це не те саме!" Далі В. Смірнов зупиняє увагу на позитиві утворення окремої спілки російських письменників: тепер відкриваються, на його думку, сприятливі умови для постави "специфічних проблем російської советської літератури", а саме — проблеми "національної російської форми, російської мови" і відтворення "добутових подробиць, психології, характеру російської людини". Інакше кажучи, відкривається шлях національно-культурного самоозначення російської нації в окрему одиницю і виявля-

є офіційно не відмовили Об'єднані Націїм перотратити — вести на своєму терені переговори про роззброєння. За те забобонні люди з огляхом повинні дивитись на теперішній подорож Гаммершдта. Ажде ця теперішня його метушність живо нагадує преденне з його попередником Трингве Лі. Цей перший генеральний секретар ОН, стубоганий, що Совіти проголошували бойкот Ради Безпеки ОН, роз'їздив по різних столицях з подібною місією, як тепер робить Гаммершдт, і виготовив навіть 10 конкретних "програм мир у 20 років". Не встиг він запропонувати цю "програму" через те, що якраз тоді... за пляшкою з Москви пінівно-корейські комуністи адерлися у Південну Корею — і почалася нова війна...

Думка російської антибольшевицької еміграції в цьому питанні цілком покривається: думкою сучасних большевицьких володарів імперії. Російська еміграція досі ще орудує застарілими поняттями і цинічно відверті у своєму великодержавному імперіалізмі. Так, один з будишніх червоних "богів", не встиг він запропонувати цю "програму" через те, що якраз тоді... за пляшкою з Москви пінівно-корейські комуністи адерлися у Південну Корею — і почалася нова війна...

Якби національно-культурне і політичне самоозначення росіян справді стало реальним фактом — це означало б кінець російської імперії і разом з тим справедливе й доцільне юридичування міжнародних взаємин у цій частині Східної Європи. Та знаючи добре московську великодержавницьку традицію, годі сподіватись національного самоозначення росіян у дійсному значенні цього слова. Московські комуністи в цьому не є винятком, і советські письменники вже докладають усіх своїх сил, щоб російський патріотизм, справді, пішов не по лінії національного самоозначення, а в дусі старого російського великодержавництва й асиміляції поневоплених народів:

"Скільки нас не русских у России, Имена наших не простые, Но простых русских сильнее!"

Где ни ступишь, — все места родные, И вовек — ни завтра, ни сейчас — Отделить нельзя нас от России: Родина не мыслима от нас."

Внаслідок такого розуміння російської нації і "російської мови" з погляду росіян, русифікація поневоплених народів є справедливою і морально виправданою справою, і тому масо такий парадокс: в російській "федеративній" та "національній" мові, як "українська", цілком позбавлена права на своє національне означення і на свою рідну культуру, а в "самостійній", "суверенній" українській і далі провадиться примусова русифікація і багачими підтримується пінне становлення російської меншини і російської мови.

Думка російської антибольшевицької еміграції в цьому питанні цілком покривається: думкою сучасних большевицьких володарів імперії. Російська еміграція досі ще орудує застарілими поняттями і цинічно відверті у своєму великодержавному імперіалізмі. Так, один з будишніх червоних "богів", не встиг він запропонувати цю "програму" через те, що якраз тоді... за пляшкою з Москви пінівно-корейські комуністи адерлися у Південну Корею — і почалася нова війна...

"БО НІХТО НЕ ЗНАЄ БІЛЬШОЇ ЛЮБОВІ..."

ЗВЕРНЕННЯ ЦЕСУС'у ДО УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА В 40-у РІЧНИЦЮ БОЮ ПІД КРУТАМИ

Дорогі Подруги! Друзі! Українські Студенти! 29-го січня ц. р. минуло сорок років від часу, коли відбувся героїчний бій під Крутами. — Бій у якому в обороні Ватківщини полягло 300 юнаків, студентів Університету св. Володимира, Українського Народного Університету та учнів українських гімназій Києва.

В днях 21-22 березня 1931 року, в тринадцяту річницю Крутицького бою; Друга Крайова Студентська Конференція у Львові прийняла постанову, згідно з якою роковини бою під Крутами проголошено українським всенародним святом. В тому дусі діяв у 1948 році і XIV-ий З'їзд Центрального Союзу Українського Студентства в Мюнхені, святково відновивши традицію відзначування Крутів як загальноукраїнського свята. Ініціатори цього акту мали на думці закріпити культ жертвенності й самопожертви в обороні Ватківщини серед усього українського студентства. "В легенді Крутів ми мусимо й хочемо апотеозувати саме цей величезний національний ідеалізм тогочасної української молоді, хочемо творити культ святих для Ватківщини, хочемо увічнити перлу-легенду, безсмертне джерело сили грядучих поколінь!" (Студентський шлях, ч. 1 (21), Львів 1933, ст. 6).

В сорокову річницю бою під Крутами можемо сміливо ствердити, що ідея Крут прийнялася в серцях українського студентства. Про це беззаперечно свідчить підпільна боротьба української молоді між двома війнами, про це свідчить ентузіазм студентської і шкільної молоді Закарпаття в 1938-39 роках, про це свідчить її героїчна постать під час другої світової війни та й після неї — в рядах Української Поетанчої

білими емігрантами у Парижі 1946 року; "Виступав, пригадується, проф. А. Марков. Полягає не маю, до якого він належав партії, але виступав він, як російський націоналіст. Його промова мене так вразила, що я точно запам'ятав його слова: — Ну, що нам це треба? Прибавляти нашу. Польща наша... Чи не виконала вже совєтська власть свого обов'язку перед Росією? Чого нам це не вистачає? Порт Артур? Але й Порт Артур також скоро буде нашим!" (Новое Русское Слово, 19. 1. 58).

Автори цих спогадів М. Коржова дивув не тільки таке динічне виявлення російських імперіалістичних апетитів, як, мовляв, неприродний солідаризм російського блогу націоналіста з "інтернаціональним комунізмом". Сам М. Коржова теж визначав себе як "російського націоналіста" і навіть поначав білу еміграцію, який мав бути модерний російський націоналізм. Школа "інтернаціонального

Армії і численних безлічних одиниць українського революційного підпілля. Масовий похід українських студентів на Центральні Українські Землі, зокрема в Київ, в часі другої світової війни потягував за собою жорстоку конвенцію, з яких велика більшість з-поміж учасників походу заздалегідь здавала собі справу. Не сумнівався в тому, що і в майбутньому молоді відкинується на поклик Києва з не меншим ентузіазмом. У свідомості нашої приналежності до Києва і Крут криється наша моральна потуга, яка допоможе нам пережити нашу сучасну національну катастрофу.

Українські Студенти! В сорокову річницю Крутів поглиблю у своїх серцях споми про Крутицький подвиг, бо це був випис великої любові і посвяти. Живемо в обставинах, в яких є мало пригожого ґрунту для ефективних національних маніфестацій, але дано нам волю вчитися і працювати згідно з нашою власною совістю. Ми опинилися в діаспорі, далеко від нашої Ватківщини, як і її репрезентативи перед чужим світом, здобувачи собі прихисток, або відвертаючи їх від себе, а часто-густо й від української спільноти. Застановимося в ті роковини над питанням, чи гідно поступасмо, чи чесно визнаємося із покладеного на нас обов'язку? Численні з-поміж наших товаришів використовують для цієї цілі всі свої здібності й засоби, організуючи при університетах студентські клуби, національні вечори, доповіді і т. ін. Не забуваймо при тому, що ми є членами відносно сильної, як під оглядом політичності, так і під оглядом організаційної спосности — спільноти, який повинна більшість з нас завдячує свої студії. Свідомість цієї приналежності до українства повинна наснажувати нас силами в нашій щоденній праці. Крутиці засвідчили свою готовність великому жертвоу, будемо ж і ми серед їхніх будишніх готови сплатити нашу національну повинність передусім пильністю в студіях, взаємною солідарністю, респектом супроти нашого довкілля і напруженою політичною чуйністю у відношенні до нашої сучасного положення.

А понад те все хай у наших серцях повсякчасно горить любов і пошана до Крутицьких Липарів, бо ніхто не знає більшої любові, як той, хто душу свою приносить за друзів своїх! Львів, 21 січня 1958 п. ПРЕЗИДІ ЦЕСУС'у

НЕЗАКІНЧЕНИЙ ПОРТРЕТ

Портрет — невідомого кохання єдиного. Ти клав мази: де густо, а де рідко, із полотною. Із гармонійних фарб. Як величчю, огляло видко, Одні обличчя, відсутня рука. А далі — не з'являлося нічого. Твоєю любов до "мій" п'яна. Гукувала у незвідану дорогу... І ти полинув хутко від смі, Лишивши на столі записку. Що ти згадуєш старі твої, Що ти від мене житимеш не близько. А про портрет ні слова не лишиш. Забув, як добре починав роботу. Його кохання образ заслонив, Життя нового дна і турботи. Сама, сама портрет закінчує свій І риси погляду на нім остали: На променісний погляд — сум гіркий. На губи гнівну згадку про кохання!

ВАЛ. ТКАЧЕНКО

праці кожний українець і кожна українка мусять доложити туди і посвяти, але сила в єдності передусім. Як наші брати в старім краю подають собі руки і здаються та лущать рідні землі, то не полегшить оборону України і заповнить їй силу, розвиток та звитлу будучини.

Так в загальному вигляді українське передеріння сорок років тому в повдмненнях "Свободи". Описи це перерішення було заперечено агресію і насильством ворога, але воно єдине, що його визнає український нарід, доказавши це безперервною боротьбою за здійснення тих своїх найвищих ідеалів, що є різносчасно передумовою миру в світі.

А. Драган

3 ПОЖОВНИХ ЛИСТІВ

(7)

7-го грудня у "Свободі" знову величезний заголовок: РЕВОЛЮЦІЯ НА УКРАЇНІ. А далі: УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ПІД ПРОВОДОМ ВИННИЧЕНКА. Польські орди наступають на українські землі, зайняли Бересті Литовські. У повідомленні про революцію в Україні, поданому телеграфом у Лондон, на підставі вісток з Петрограда, сказано: На Україні вибухнула революція, правительством звернулося до альянсів, щоб вони обсадили чорноморські пристани. Рівночасно подано, даюване ще в листопаді таке повідомлення Української Народної Ради в Парижі:

Згідно з останніми інформаціями з Києва, Винниченка, будишній прем'єр українського кабінету, створив ще перед кількома тижнями народний кабінет міністрів, попри кабінет

го грудня "качку" про "засуд" і розстріл Скоропадського". Повідомлення засудують на окрему увагу і тому перепикуємо їх:

Женева, 6-го грудня. Генерал Скоропадський, гетьман України, убитий і вся влада на Україні перейшла тепер в руки Українського Народного Союзу. Війська Українського Народного Союзу здобули Київ по завзятому бою, в якій впадо убитих і ранених 10.000 осіб, між ними 500 офіцерів, як це доносить телеграма з Києва.

Париж, 6-го грудня. Телеграма з Одеси до часопису "Людям Газет" доносить, що генерала Скоропадського, гетьмана України, розстріляно на підставі смертного засуду, оголошеного трибуналом, який був установлений новим революційним правительством на чолі якого стоять Винниченко і Петлюра.

Лондон, 7-го грудня. УКРАЇНСЬКІ ВІЙСЬКА ВІДІБРАЛИ ВІД ПОЛЯКІВ ЛЬВІВ І ПОСУВАЮТЬСЯ В НАПРЯМІ ПЕРЕМИШЛЯ, як це доносить телеграма до Екстреміст Телеграф Ко. Як поставилася "Свобода"

до цих змін? У редакційному коментарі, надрукованому у тому самому числі, вона стверджує: "...цей успіх військ Українського Народного Союзу в Києві є великою перемогою українського народу над внутрішніми ворогами і нацистами, і тепер, сподіваючись, галицька і буковинська Україна, по зломанню польських нацизмів, аляється своєю свободою волю здобути-ся з Києвом".

Чергове число "Свободи", з 12-го грудня, подає, під великим заголовком: БОРОТББА В ГАЛИЧИНІ ТРИВАС. ДАЛЬШЕ, багато вісток з українсько-польської війни. "Свобода" з 17-го грудня інформувало про акцію американських українців в користь України, зокрема про внесення в Конгресі Гемілем резолюцію в справі незалежності України та допущення її представників на мирову конференцію.

Докидані інформації про переворот в Україні подає "Свобода" з 19-го грудня, спростовуючи подану раніше безпідставну вістку про розстріл гетьмана Скоропадського. У повідомленні сказано,

що війська Директорії зайняли всю Україну, що переворот відбувся безкровно, що гетьман Скоропадський зрікся влади і вся влада в Україні перейшла в руки Директорії, в склад якої входять: Винниченко, Петлюра, Січ (правдоподібно перевернуто прізвище Швець) і Андриєвський.

В наступних числах "Свободи" інформуються про розвиток українсько-польської війни в Галичині та поступове опанування урядом Директорії ситуації на Україні. Є вістки про французів в Одесі та про виїзд українських делегатів, Панейка і Сидоренка до Парижу.

Цей короткий перегляд загальних повідомлень "Свободи", поданий не так для хроніки світих подій, як радше для характеристики, як ці події приймали і переживали американські українці, хочеться це доповнити подією подій, їх кульмінацією, що сталася 22-го січня 1919-го року на Софійській площі в Києві.

Вістка про злуку українських земель в одну державу появилося у "Свободі" з 25-го

січня в телеграмі з Берна, в якій сказано: "До Швайцарії надійшла урядова вістка, що правительством Галицької Республіки, зложеною з будишніх австрійських територій, заселених українцями, проголошено злуку Галицької Республіки з Україною. Провізоричне правительство Галицької Республіки подало цей факт до відома правительству альянсів і мировій конференції та зажадало признання цієї зміни, опертю на праві самовизначення".

"Свобода" в тому самому числі зайняла до цієї події своє становище в редакційній статті, яку перекладуємо:

Телеграма зі Швайцарії доносить, що Західна Українська Республіка проголосила свою злуку з київською Українською Республікою. Західно Українську Народну Республіку творили, як відомо, Східна Галичина, разом з Лемківщиною, українська Буковина і угорська Русь. Коли ж тепер ця республіка злучилася з київською, то вже з тільки одна Українська Народна Республіка на злуку з єдиними українськими землями. Поза межами

Української Народної Республіки оставала б тільки Буковина... але і вона могла б злучитись із собою Україною.

Сповіднілись мрії українського народу; сповнилися ідеї тих, що за сою велику ідею проливали кров і віддали життя. Радіють нині українці в Києві, що не буде границь серед народу українського, що у Львові вони будуть так само вдома, як у Києві, а також радіють українці галицькі, буковинські і закарпатські з угорської Русі, що не даром вони терпіли і проливали кров, бо прийшла година, коли вони свої волею волею злучились зі своїми братами, аби скінчити неволю та жити життям воляним, новим. Українці американські не менше радіють цією великою подією. Радіють, що сповнялися мрії їх і їхніх батьків, що як будуть вертатись до старого краю, то вже пойдуть на Україну, до Української Народної Республіки.

Ще багато треба буде боротьби і праці, поки ся здійснена Українська Народна Республіка буде єдиною і невіддільною. До цієї боротьби і праці кожен українець і кожна українка мусять доложити туди і посвяти, але сила в єдності передусім. Як наші брати в старім краю подають собі руки і здаються та лущать рідні землі, то не полегшить оборону України і заповнить їй силу, розвиток та звитлу будучини.

БЮЛЕТЕНЬ

Об'єднання б. Вояків-Українців в Америці (ОбВУА)

Д-р Володимир Галан

ОБВУА ІЗ 40-РІЧЧЯМ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Повних сорок років проминуло від часу, коли теперішні члени Об'єднання б. Вояків-Українців, а тоді ще молоді старшини, підстаршини, стрільці і моряки армії і флоту російського царства, чи теж австро-угорського царства оформили українські Збройні Сили, які стали на захист і до боротьби за державну незалежність України.

Створена тоді Українська Армія не стояла на тій висоті, що армії розбитих війною великодержав, ні під технічним, ні під організаційним поглядом, але ця молода Армія була сильніша від інших своєю ідейною поставою, своїм патріотизмом, які зумовлювали її героїську боротьбу в обороні своєї батьківщини, яка прийняла історичне рішення жити самостійним державним життям. Вояки цієї української Армії і під Києвом, і під Львовом, і під Одесою — це героїські подвиги української збройної сили, які здобули виключно завдяки ідейним перевагам українського вояка.

Та — як співався у стрілецькій пісні — „достоїнств не було силі“. Це тому, що наш нарід після вікової неволі не був приготований для державного життя і під господарським, ні під політичним, ні під військовим поглядом, а мав проти себе забутаго ворога, щоб міг розвинути свої здібності у цей важкий воєнний час.

Малою на увазі це важке положення України в час її державного пробудження, коли то — як пророкував Шевченко — „Україну приспала злі люди, і в огні, і в крадіжці будили, колишні вояки Українських Армії, які вийшли на еміграцію, на своїх перших зборах у Нью-Йорку в червні 1925 р. порішили покласти працю в тому напрямі, щоб майбутня війна не застала Україну знову неідеготованою. Ці колишні вояки за волю і державність України бачили великий злив українського народу і бачили, чому наша батьківщина не засіла в колі вільних народів, і тому своєю працею бажали запобігти новій невдачі.

Проминуло сорок років від цих великих днів. Як використали ми цю передішку?

Події після першої війни вказують, що наша державна виробленість зросла. У час

другої світової війни не було корисних обставин, які зумовлювали б відновлення державного життя України. Але в той час наш нарід виклав зрозуміння для значення військових сил у здобутті державної незалежності і тому в той час ми мали вже збройні сили у вигляді УПА, чи теж формаций Української Національної Армії.

Але беручи до уваги великий поступ у світі і обсервуючи нашу політичну розпорошеність, насувається невідкладне питання: Чи ми додержимо кроку в загальному поступі у світі, — бо лише тоді ми могли б мати вигляд на успішне завершення нашої визвольної боротьби. Чи три головні чинники, які зумовлюють незалежне державне життя народу, — господарський, політичний і військовий — у нас на тій висоті, що можуть дати запоруку, що Україна при першій нагоді зможе віднайти своє самостійне життя? Очевидно, це залежить в першій мірі від сили і динаміки визвольного руху самого українського народу, як він використовує догори конвоюністську для відбудови своєї державності — цим разом триває й постійно. Але ми тут мусимо зробити те, що є в нашій силі: створити сильний осередок допомоги українським визвольним змаганням. На жаль, українська еміграція своїм розв'язанням не дозволяє, щоб державний Центр за кордоном був такою сильною, як повинен бути. Це відбувається погані і на політичній акції українців в Америці.

ОБВУА — це організація наших комбатантів. Вона тримає прапор військової традиції України, зберігає і плекає пам'ять про світлі роки незалежного існування і боротьби України. Але завдання цієї нашої комбатантської організації є теж продовжувати змагання до самостійності, отже ідею самостійності передавати новому поколінню. Саме ця наша військова організація, яка може дозволити собі бути далеко від різних малих політичних спорів, може теж найкраще розвивати державницьку думку. ОБВУА повинна створити такі обставини, щоб ідея незалежності України більше захопила нашу молоддь, щоб в ряди цієї нашої військової організації прийшли но-

Д-р Степан Ріпецький

УКРАЇНСЬКА АРМІЯ ВІДРАЗУ БУЛА СОБОРНА

(Уривок із доповіді на Академії для вшанування 40-річчя відновлення Української Армії, виступленої в Нью-Йорку 14-го грудня 1957 року).

Цим рішальним моментом, що надало українській революції її виключно український характер, окремому від російської власну мету, та визначу її, як індивідуальне історичне явище на Сході Європи — це була всеукраїнська, „сборна“ ідея, що від самого початку, при творенні українських збройних сил та в їх далішій боротьбі, була їх провідною метою.

Уже перші збори і з'їзди українського революційного воїнства проголошували всією своєю ідейно-духовою і політичною єдністю і солідарністю з братами-українцями по другому боці воєнного фронту. Хоч самі ще цю єдність не відчували, вони відчували її в душі, в волі, а вже їх пробуджене почуття національної єдності казало їм протягнути свою руку до братів, яких ще не довели до переконалих радих днів свободи. Вони відчували через бойовий фронт: „Приходьте до нас, будемо разом в одній Вільній Україні, щоб спільно боротися за її щастя!“

Про це маємо в тодішній пресі багато відомостей. Усі вони були того ж змісту — приблизно — як отце: „8-го

ві молоді люди — вояки американської, чи канадської армії, які своєю військовою поставою підтримували ідею визволення України. Ця ідея комбатантська організація повинна мати на увазі, щоб нашу молоддь у рідному краї, бо це та велика база, ці великі кадри, які напевно вирішуватимуть справу нашого „бути, чи не бути“.

Державно-творчу підставу для наших змагань ми маємо. Універсали Української Центральної Ради з 1917 і 1918 років, цього Українського Парляменту, якого волею встановлено українською незалежною і соборною державою у формі Української Народної Республіки, як теж Українська Армія — всі українські військові формации, які стали на захист цієї української народної держави — це її основи, це та історична база, на якій можемо і мусимо будувати нашу державницьку змагання. Ми віримо, що ці наші змагання уніфікуються повним завершенням.

квітня 1917 р. відбулося віче українців-воїнів в Тернополі (тоді окупованого російськими військами); воно ухвалило домогтися національно-територіальної автономії України, з прилученням до неї Галичини, Буковини і Кубані...

Так, отже, уже на два майже роки перед проголошенням акту соборності в 1919 році, перші воїни-українці маніфестували свої соборницькі почуття та домагалися їх здійснення.

А рівночасно по другому боці фронту, в Галичині і Буковині, визволення України і створення там української військової, спрямували усі почуття і думки українського воїнства та всього громадянства — в сторону Києва. Зокрема, в лавах Українського Січового Стрілецтва, яке вже від 1914 року, як перша нова українська військова формация боролось проти московського царату, ми були свідками надзвичайного захоплення та активного вияву солідарності із українським військовим рухом над Дніпром. Між УССтрільцями, які стояли на фронті над Стрипою і б. російськими солдатами-українцями наважували братерські зносини. З найбільшою побожністю і радістю вичитували УССтрільцями в київські часописи, описи величавих військових маніфестацій, військових з'їздів. І багато з них, які не витримали втримати в окопах та забавали на власні очі побачити Київ, батька Грушевського, укр. і польське військо та послужити УЦРАді, почали гуртатися, разом зі старшинами переходили на другий бік, щоб включити себе в ряди українського революційного війська.

Але були між УССтрільцями, які до революції поклали в російській полоні, і тепер, вивірившись на волю, вважали активну участь в українському військовому русі і в творенні українського війська. Головним організатором і воїном в українській революції 30-тих років української маніфестації в Петербурзі — був член УССтрілецтва, Агатан Добрянський. В Одесі став одним із перших організаторів укр. військового (Закінчення на стор. 3-й)

Вінок від американських і канадських українців-ветеранів на могилі Незнаного Вояка в Парижі, червень 1946 р. Посередині — голова Стрілецької Громади в ЗДА д-р Володимир Галан, біля нього монс. Перрідон, позаду у військовій шапці — соти. Фролік з Канадської Армії.

Никифор Гіриак

ПЛЯНИ І КАТАСТРОФА

Причиною до характеристики військових і політичних відносин у 1919 р. — Невдача заміру загальної мобілізації

Безпосередньо по проголошенні соборності Української Народної Республіки, тобто в січні 1919 р., наш Уряд мусів залишити Київ під напором більшовиків. На протязі найближчих 6 місяців наша держава стояла кількаторазово перед катастрофою: в січні — в Києві, в лютому — у Вінниці, в травні — у Володимирі, в червні — в Кам'янці Подільській. Іван Мазепа називав ці дати „етапами хресної дороги українського народу на Голгофу“.

В таких умовах наш Уряд не мав можливості вести якусь пліную роботу. Аж у червні він остаточно осів в Кам'янці. На початку липня переведено деякі зміни в Уряді й тоді міністром війни став полковник генштабу, В. Петрів. Під його провідом організується поодинокі відділи міністерства. В тому часі, по переході ГА за Збруч, диктатор С. Петрушевич призначив мене на працю в мобілізаційному рефераті військового міністерства, що належало до 2 відділу Головного Управління Генерального Штабу. Його очолював полк. Дітковський.

Найперше я замінював дотеперішнє діловодство в мому рефераті давнього московського зразку новим, яке вилалося в Державному Секретаріаті Військових справ ЗУНР, прогнітим, але прозілим. Для того я підібрав собі 6 галицьких старшин, які знали таку працю. Акти мобілізаційного реферату часто мандрують від однієї установи — військової і цивільної — до другої і в війні вони не можуть злезувати. Іх треба мати все „на оці“ — тобто знати кожної митини. І в якій статті полагоди вони згадувалися. В московській канцелярії це не було

Д-р Никифор Гіриак, отаман, командант Коша УСС до Листопадового перевороту.

можливе. Але в нас, дякуючи справності моїх співробітників, це йшло дуже добре. Потім я взявся студіювати мобілізаційні матеріали, які захоплено по поваленні Скоропадського в його міністерстві війни. Там працювало багато московських добрих фахівців і опрацювані ними матеріали були доброю підставою для наших плянувань. Над ними я сидів ночами, бо дні треба було сидіти в бюрі реферату. Дуже поміг мені в цій праці полковник Днісній Сірокупанічкін, Семен. Коли наш об'єднаний фронт наближався до Києва, у нас був уже готовий план мобілізації тих 25 повітів Правобережжя, які під кінець серпня були під нашою контролею.

Після фатального підступу наших армій в Києві в кінці серпня С. В. Петлюра закликав до себе мін. Петрову і мене на нараду в справі мобілізації. Він був тоді, не вважачи на прикрий поділ в Києві, в піднесеному настрої під враженнями успішної кооперації наших армій під

Остан Тарнавський

ВІРШ ПРО ОТАМАНА ПЕТЛЮРУ

Над Києвом молитва дзвонів і спів осожених загонів, здохлий народ юрбами йде а чи місто вігне і сяє відстоювати свою державу.

... І столиці знову творять славу і жовто-сині прапори вгорі донозуть, мов вітри історії, що ідуть від ступу, де і Богдана і Мазену наддула воля.

І пост

прибіг під університет і з предками розвія розмову про давнину передкову; і предками, які з могол у Пед-Музей співають що-сил... Там вже сидять батьки народу і універсалюють свободу.

Благословляє князь хрестом історії позатий том.

Живі і мертві радять спільно...

— І хтось біжить, мов божевільний, кричить Шевченків заповіт: „Вставайте, кайдани порвіть!“

Стас про ворога всім ясно. Підхолодого свіже гасло, весь край повстанням цвіте, щоб право знововати святе на самостійність і соборність — ідей відважних неперобність.

... Із трьох шляхів ідуть вороги і знов наш край беруть в торги; і закрило від незгоди, яку токами вивають годі: і брат вже братові не брат, республіку продали рад — прощайте, і підніжок царський, і пропагатор анигарський.

Над Києвом це гарний крук підняв свій крик, мов карі бук.

А там селом іде Марія, за синим плачем і жалі, і хого перестерегти, що правди тут ще не знайти! Біжить у місто на Хрещатик, де — з пошумом дерев крилатих — шумить стотисячна юрба, заслужана у злук з горба: у дзвоні радісній Софії, що сонця золотом яснє, й співає Українці гимн — гимн голоном тай й золотим.

І вже виступують у маршу ударну пісню — ту найстаршу, яка невольницький народ підносить вгору до свобод. Це армія іде в параді, послухатись народній раді: здається, в Києві знов військо веде Богданова зупа...

— А Він стоїть на площі панелі, зворушений, в нострі шинелі.

час виступу на Київ. На зустріч з ним прийшли, що хоче покліпати під зброю всіх здорових мужиків до 60-го року життя, щоб „масово звичити ворога України“. На те я, представивши йому нерелістичного задуму, показав статистичні дані позитив звільненої частини Правобережжя та запропонував мобілізувати 15 річників — від 20 до 35 року життя. У висліді ми малимемо 250 тисяч новобранців; якщо з того призначити 200 тисяч для статів УНР

а 50 тисяч для ГА, то це буде вистачальна сила для дальшого ведення війни. Головний трудність буде тільки врятувати і озброїти змобілізованих. Висхоком мусять зайнятися всі фронтові формации, в яких заплід будуть збірні пункти новобранців.

Головний Отаман, приймаючи мою сугестію, доручив мені зараз же зв'язатися з правим дотом з обома командуючими генералами й спитати їх, чого кожний вимагати (Закінчення на стор. 2-й)

КОЛИШНІ УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ ПОКЛОНЯЮТЬСЯ ТІНЯМ ПОЛЯГЛИХ ПОБРАТИМІВ

О. Вишнівський

ген.-хор. Армії УНР

ВІД „БОЖЕ ЦАРЯ ХРАНИ“ ДО „ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА“

(Спогад, присвячений 40-й річниці відновлення державності України й її Збройних Сил)

Ген.-Хор. Ол. Вишнівський, командир 1-го куреня 4-го полку 1-ої Січової Дівізії, к-р 1-го полку Січової Д., к-р 3-го Окремого Кінного Полку. Начальник канцелярії Укр. Військової Мсії у Польщі.

Коли сьогодні говоримо про Україну, українців і їх національну свідомість, то це річ звичайна і сама собою зрозуміла.

Не так було сорок років тому. Віками московською окупацією приспаний український народ, за малими винятками, діяв собою етнографічну масу, що вже не знала „хто вони і чий батьків діти“. Я не був винятком. Моя національна свідомість не сягала далше приналежності до „малоросів“, які із великодержавними й білорусами, згідно з тим як нас учили московські історики, творили одну цілість.

Бувши в російській старшинській школі, я довідався, що крім „малоросів“ а був ще „кохлом“. А сталося це ось як. Я мав тоді досить добрий голос і тому мені наказано було бути „заспівалом“. І ось, коли мій 3-тій сотня вирушала командиром сотні незалежно командувати „кохлом“ заповідали! Не було в цій ко-

манді якоїсь образливої інтенції з боку командира сотні, гвардійського полковника, радше навпаки, — був це вияв дружності до мене, як до співка. Зрештою, не тільки полковник, але і я сам не здавав собі справи, що в зверненні „кохлом“ є зневага. „Кохлом“ називав він мене тому, що, поперше, я говорив по-російськи з українською мовою, а подруге, — я завжди заспівував по тодішньому „малоросійськи“, або „кохляцьки“ пісні, як, наприклад, „Засвітали козаченки“, „Світлий місяць над горою“, тощо.

Перед 1-ою світовою війною я був кадровим старшиною російської армії, 109-го новотроцького полку 43-ої дивізії, що перебувала тоді у Вильні. Після вибуху війни, в 1914 році, я вирушив разом із полком на фронт, як російський патріот, після загальної співу російського національного гімну „Боже царя храни“.

Під час одного з невдачливих для росії боїв, нашу дивізію оточили німці й тільки невеличкий частині пощастило вирватися з оточення. Мене, тоді командира 9-ої сотні, контужено й ранено в цих боях і разом з іншими забрано в німецький полон. Рапа була

не важка і швидко мене перенесли зі шпиталю до одного з таборів полонених. У початку 1916-го року наш табір перенесли до Вольбургу б. Вайсенбургу в Баварії. Був це колишній замок за часів Геріла Малого, на високій горі. Хоч замок був надщерблений зубом часу, все ж, табір полонених, що в ньому помістився, був наче у фортеці, з якої втеча, здавалося, була безнадійна. Не діялися на все це, я ринувся втікати. Підготова тривала кілька місяців. І ось, у серпні 1916 року, мені таки пощастило втекти. Була це авантюра фільмового стилю, що наробила була чимало галасу в німецькій пресі з уваги на винятково тяжкі умовини, серед яких ця втеча сталася. Я згадав про неї, щоб підкреслити мою тодішню національну несповідність, яка була причиною мого бажання повернутися до російської армії.

Вирвавшись на волю, о 2-й годині вночі, я мандрував ночами, а вдень переходував в лісі, у зблизі, там, де воно ще залишалося на полі, або навіть у картоплях. Мій напрям був на Швайцарію. На 15-ий день я дійшов до м. Ульму й тут стався катастрофа. Вважачи обійти велике місто, я звернув на бі-

ну дорогу, що, як виявилось, провадила до одного з форти навколо Ульму, обидва яких військом. Таким чином, темної ночі, я підійшов до самої брами форти і зупинився на крик вартового воїна: „Галст!“

Після кількадевного перебування під арештом, у темній камері, мене скеровано за муром до одного з форти біля Інгольштадту у Баварії.

Одного дня, під час перебування у цьому карному таборі, я прочитав у місцевій німецькій газеті оголошення „Вісника Союзу Визволення України“. Якось, мені це незрозумілий тоді, інстинкт казав мені стати несплатником „Вісника“. Мова цього журналу мені вдалася дещо відмінна від народної, що й знав із дитинства, але загальний зміст його був для мене цілком зрозумілим. Чим більше я читав „Вісник“, тим більше він якесь полудна спадати з моєї очей, мого мізку всієї моєї істоти, і я почав бачити те, чого не розумів, і відчувати, — чого не відчув. Нарешті для мене стало цілком ясно, що я не якийсь там „малорос“, чи „кохлом“, а менший брат „великодержавної“ української нащадок народу, що мав свою державу, військом, культуру, мову і

т. д. народу підступно уярмленого Москвою і що мус поперше розстріляти. Сталося це влітку 1916 року, коли в Росії це панував цар і революції, що наближалася, ніхто з полонених навіть не передчував. Автім, я, який підсвідомо передчував такий кінець і не дуже перейнявся заявою полковника, бо мав надію, що Союз Визволення України, членом якого я вже був, допоможе мені дістатися до тодішнього українського Півночю — Галичини.

У Ганновері я зустрів добре організовану українську старшинську громаду, на чолі з правником Сиротенком — свідомим українцем, старої дати. Завданням громади було те саме, що і в інших українських таборах — Веєдлярі, Раштаті й Зальцведелі — де перебували полонені українці, членом якого я вже був, допомагати мені дістатися до тодішнього українського Півночю — Галичини. У Ганновері я зустрів добре організовану українську старшинську громаду, на чолі з правником Сиротенком — свідомим українцем, старої дати. Завданням громади було те саме, що і в інших українських таборах — Веєдлярі, Раштаті й Зальцведелі — де перебували полонені українці, членом якого я вже був, допомагати мені дістатися до тодішнього українського Півночю — Галичини. У Ганновері я зустрів добре організовану українську старшинську громаду, на чолі з правником Сиротенком — свідомим українцем, старої дати. Завданням громади було те саме, що і в інших українських таборах — Веєдлярі, Раштаті й Зальцведелі — де перебували полонені українці, членом якого я вже був, допомагати мені дістатися до тодішнього українського Півночю — Галичини.

Незалежно від того, на денному порядку були різні доповіді на теми минулого й сучасного України: пісні введено було студії військового характеру. Регулярно відбувалися загальні збори громади, що незмінно закінчувалися відвідуванням „Ще не вмерла Україна“. На таких зборах а перший раз у своєму житті почув український гимн. Я встав, бо всі встали, але мовчав, бо не знав ані про те, що це співа-ли український гимн, ані йс го слів.

Але в короткому часі я вже був активним членом громади (Закінчення на стор. 2-й)

фіковані фахівці й тому громада в своїй діяльності була самовистачальна. У таборах рядовиків і підстаршини передавання національного завдання взяв був на себе Союз Визволення України й знаменито це робив. У Раштаті, наприклад, головою культурно-освітньої секції був відомий, славної пам'яті, професор Василь Сімонович, а у Веєдлярі славнозвісний Богдан Лешкий. На щоденних лекціях українські старшини підносили правдиву історію України, її культуру, літературу й літературну мову, мистецтво й так інше.

Незалежно від того, на денному порядку були різні доповіді на теми минулого й сучасного України: пісні введено було студії військового характеру. Регулярно відбувалися загальні збори громади, що незмінно закінчувалися відвідуванням „Ще не вмерла Україна“. На таких зборах а перший раз у своєму житті почув український гимн. Я встав, бо всі встали, але мовчав, бо не знав ані про те, що це співа-ли український гимн, ані йс го слів.

Але в короткому часі я вже був активним членом громади (Закінчення на стор. 2-й)

ТІЛЬКИ В СВОЇЙ СУВЕРЕННІЙ ДЕРЖАВІ МОЖНА ОСЯГНУТИ ПОВНОТУ ПОЛІТИЧНИХ І СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ТА ДІТИ НА ВЕРШИНІ КУЛЬТУРИ І ДОБРОБУТУ!

Ген. шт. полк. Петро Дяченко

ЧОРНІ ЗАПОРОЖЦІ

Кіньми полк. Чорних Запорожців — це один з найстаріших кіньми полк. нашої армії. Майже весь час він входив в склад Запорожського корпусу. Початок його існування сягає 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу. Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу.

Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу. Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу.

Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу. Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу.

Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу. Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу.

Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу. Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу.

Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу. Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу.

Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу. Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу.

Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу. Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу.

Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу. Після початку 1917 року, доби Центральної Ради, в той час, як кіньми полк. був в складі 2-го Запорожського корпусу.

БЕЗ НЕПОХИТНОЇ ВОЛІ НАРОДУ БУТИ ВІЛЬНИМ — НЕМОЖЛИВО ЗДОБУТИ ДЕРЖАВНІСТЬ!

ПЛЯНИ І КАТАСТРОФА

(Закінчення зі стор. 2-го)

Ще для того, щоб створити для своїх частин повноцінну формування, Ген. В. Сальський казав, що він нічого не має і вимагав вилучити від них до голови й — очевидно — зброї та стріляти. Ген. М. Тарнава-ський сказав: „Дайте мені 50 тисяч крісів і набої до них — решту я сам пристараю”.

До великої рішучості у вимогах наших командуючих генералів висловив І. Мазепа, тому місії своєї праці, де він торік про постачання армії УНР. В 2 частині, ар. тор. 20-21 він пише:

„Безнастанна зміна ситуації на фронті, а головне відсутність сталого забезпечення — не кажучи вже про загальну слабкість українських організаційних сил, яке не давало змоги налагодити нормальну працю в багатьох ділянках державного життя, зокрема, в галузі постачання армії, Галицька Армія в порівнянні з Наддніпрянською перебувала в крайніх умовах; вона мала більше старшин і взагалі краще зорганізовані запільні частини. Це полегшувало їй проводити різні заходи для себе власними силами. Тому літні місяці Галицька Армія використала краще, ніж Наддніпрянська, для заготівлі різних харчових запасів на зиму”.

Про цю справу пише сотник Г.А. Осип Левицький, у спогаді „Галицька Армія на Великій Україні” (стор. 14), що галицькі частини забезпечили себе запасами збіжжя на більш, як 8 місяців, та що основою матеріального існування Г.А. був цукор і сіль.

Грше стояло діло з зброєю й амуніцією. Брак цих речей був загальним і заспокоїв його при повній блокаді України сусідами було найтруднішим питанням. Наш Уряд мусів це роздобути шляхом торговельної виміни за цукор і збіжжя, за кордоном. Проте, яким партнером для торговельних зв'язків була Польща, розказує І. Мазепа слідує: „На початку жовтня був підписаний торговельний договір з Польщею. Але виконання цього договору почалося тільки з нашого боку, у формі вивозу до Польщі коло 20,000 пудів цукру. Польща до кінця 1919 р. в обмін на це нічого нам не дала.” (стор. 126-127).

Мало того: Польща не хотіла перепустити в Україну навіть того санітарного поїзду, який галицький Уряд закупив в Міжнародному Червоному Хресті за шпиталем на 200 ліжок. Його треба було спрямувати на Румунію і він прибув до Могилева шойно в листопаді 1919 р. Хоч закуп зроблено на початку того ж року.

Румунія погодилася на вивіз зброї з України; вона потребувала збіжжя й цукру й за те видавала нам кріп й амуніцію. Тож коли я сказав Головному Отаманові, що вимоги ген. Тарнава-ського дуже скромні і їх мусимо задовольнити, то Петлюра відповів, що кріп певно будуть в Могилеві вже з доволі тією зброєю, яку дає нам Румунія за цукор і збіжжя. Виміна йде далі.

Після цієї вступної наради в Уряді Головного Отамана ми негайно приступили до підготовки мобілізації. В моєму рефераті відбулася конференція з представниками цивільної влади, двома губкомісарами, Ф. Сумисем (від Волині) і М. Кондрашенком (від Поділля) й моїм співробітниками. Пішло про те, щоб забезпечити правильний хід мобілізації в терені. В усіх майже державних установах, військових і цивільних, було багато чужого, непевного елементу — москалів, покомосованих „малоросів” і навіть поляків), що ім справа нашої держави була рівнодушна. Тому треба було обдумати всілякі засоби боротьби з саботажем і в цьому органі

в цивільній адміністрації мусили підтримувати військові установи. Від міністерства війни був призначений енергійний сотник Білокіний, який, маючи до розпорядження всі засоби логістики, мав являтися в збірних пунктах при

з повіткомісарами і нашими частинами Діскої Армії. Наші передбачування труднощів з логістичними питаннями здійснилися; вони не виконували наших розпоряджень. Про це пише І. Мазепа (II-126): „Бували випадки, коли наших мобілізованих селян навіть не було кому прийняти на збірних пунктах, або, прийнявши, не було чим нагодувати й відвезти. Звичайно мобілізованих розбігалися. А в деяких волостях розпорядження влади в справах, що торкалися мобілізації, залишалися по кілька тижнів без всякого виконання. Про все наш уряд знав, але за браком людей не було змоги перевести чистку державних апаратів”.

Сотник Білокіний мав по думку праці; він все був на розіздах, перевіряв на місцях працю наших органів. Сімох полковників, повітківських начальників, він казав арештувати за саботування наказів влади. Їх приставлено під ескортом до Кам'яни Подільської й віддане воєнному суду. Я поставив внесок міністрові, щоб у випадках доказаної вини арештованих, розстріляти їх й виконання присуду проголосити прилюдно для відраження інших наших органів. Але вони просиділи в арешті до половини листопада й в дні 16 у річницю існування Директорії, їх усіх звільнено, як адміністративних арештованих.

До катастрофи нашої державності, яка прийшла скоро потім, в значній мірі завинила завелка похвальності нашої влади. Від командування Наддніпрянської армії приходили до нас повідомлення про те, що багато покидало свої стаги й під покривом різних службових поїздок перебувало в Кам'янці; ми знали, що по каварнях і інших прилюдних місцях вони бешкетували жокими й спричиняли велику дорожнечу в місті. Тоді ми рішили одного дня несподівано, ввечері, зробити в Кам'янці перевірку всіх мужиків військового зовб'язаних. До цього діла ми пригнали команду міста й губернийського комісара Поділля, М. Кондрашенка. Ми поділили Кам'янець на малі райони, в кожний з них призначили стежі місцеві міліції, звичайно під контролем підстаршин і старшин наскільки могли їх зібрати з усього установ військової влади, а також з міністерства війни. Цілою акцією керував м. ін. також М. Кондрашенко, який дуже добре знався в місті. На жаль, „облавою” ми охопили приватні квартири й прилюдні локалі. Вона тривала від 9 години вечора далеко поза північ, і дала — на жаль — несподівано великий успіх. Придержаних старшин ми віддали командантурі міста, яка мала доглядувати повороту придержаних до своїх частин.

Місяць жовтень приніс з собою два великі нещасть для наших армій: жакливі епідемії сипного й поворотного тифу та роз'єднання обох урядів України — Галицької Диктатури й Директорії. Погано спричинили різниці воєнної політики згаданих верховних установ, про які широким пише голова кабінету міністрів, І. Мазепа. У витоженні цим ситуації справа мобілізації й доповнення рядів наших армій шораз більше втрачала на гостроті. Розмір катастрофи України пригнітив всі почини військового міністерства. Ведення війни на кількох фронтах, проти переважаючих сил ворогів наших, при повній байдужості західного світу до нашої справи, було неможливо річчю. Безприміре в історії воєн героїзму нашого сірого стрільця залишило по собі світлу пам'ять серед нашого народу, але не врятувало України від нової неволі в ярмі наших історичних ворогів.

Від командування Наддніпрянської армії приходили до нас повідомлення про те, що багато покидало свої стаги й під покривом різних службових поїздок перебувало в Кам'янці; ми знали, що по каварнях і інших прилюдних місцях вони бешкетували жокими й спричиняли велику дорожнечу в місті. Тоді ми рішили одного дня несподівано, ввечері, зробити в Кам'янці перевірку всіх мужиків військового зовб'язаних. До цього діла ми пригнали команду міста й губернийського комісара Поділля, М. Кондрашенка. Ми поділили Кам'янець на малі райони, в кожний з них призначили стежі місцеві міліції, звичайно під контролем підстаршин і старшин наскільки могли їх зібрати з усього установ військової влади, а також з міністерства війни. Цілою акцією керував м. ін. також М. Кондрашенко, який дуже добре знався в місті. На жаль, „облавою” ми охопили приватні квартири й прилюдні локалі. Вона тривала від 9 години вечора далеко поза північ, і дала — на жаль — несподівано великий успіх. Придержаних старшин ми віддали командантурі міста, яка мала доглядувати повороту придержаних до своїх частин.

Місяць жовтень приніс з собою два великі нещасть для наших армій: жакливі епідемії сипного й поворотного тифу та роз'єднання обох урядів України — Галицької Диктатури й Директорії. Погано спричинили різниці воєнної політики згаданих верховних установ, про які широким пише голова кабінету міністрів, І. Мазепа. У витоженні цим ситуації справа мобілізації й доповнення рядів наших армій шораз більше втрачала на гостроті. Розмір катастрофи України пригнітив всі почини військового міністерства. Ведення війни на кількох фронтах, проти переважаючих сил ворогів наших, при повній байдужості західного світу до нашої справи, було неможливо річчю. Безприміре в історії воєн героїзму нашого сірого стрільця залишило по собі світлу пам'ять серед нашого народу, але не врятувало України від нової неволі в ярмі наших історичних ворогів.

РАКЕТНА ЗБРОЯ

На самому початку доцільно подати коротку дефініцію самого слова „ракета”, бо що до цього існує багато неясних та плутаних понять. Ракета або кермоване стріляно (англ. — missile, rocket; рос. — управляемый снаряд, ракета; поль. — pocisk kierowany, rakietka) — це літальний пристрій, порушуваний дією сили реакції, що постанала внаслідок відкидання газів реактивним рухом. Пальне або погінний матеріал для ракети, живиться в твердому або рідинному виді. Ракету треба вважати за стріляно-робот, кермоване до цілі наказами, що походять ззовні, або приладами, приміченими внутрішньою системою.

Розуміється, що в обмежених рамках короткої газетної статті годі торкатися історичного розвитку, як також теоретичних і технічних основ побудови ракети. Досить згадати тільки, що конструктори кермованих стрілен мусять розв'язати величезну кількість питань, що стосуються загальної будови трьох основних ділянок: аеродинаміки, керування на віддалі та рушійної сили.

Ближче зацікавлені в цьому знайдуть на кінці статті список важливішої літератури про ракетну зброю, а нашим завданням є подати лише інформації більш загального змісту. Розвиток воєнної техніки під час 2-ої світової війни, особливо ж в роках після неї, став причиною появи цього нового озброєння — сучасних ракет. Першими кермованими стріляними, що були в акції під час другої світової війни були ракети типу V-1 і V-2. Їх проєктував проф. Вернер фон Браун, що тепер працює в США, як натуралізований американський громадянин.

Великі досягнення в галузі автоматичної, телемеханіки й радіоелектроніки дозволили створити докладні прилади для керування польотом ракети. В противенстві до конвенціональної польової артилерії, що своїм засягом стріляла не перевищує 20-25 км, тобто не виходить за межі поля бою, — ракетна артилерія обладнана далекосяжністю літання на сотні і тисячі кілометрів, — вселі поразити цілі в оперативній глибині території ворога та його стратегічні об'єкти.

По своїй формі ракети є дуже різноманітні — залежно від їх бойового призначення й системи керування. Стріляно має два або більше крил, в самому корпусі розміщені набої — розривного, панцеробійного, фугасного або атомового чи водневого заряду, керування апаратура, рушійна установка, паливні баки, засоби для підсилення системи керування, балони із стисненим повітрям для подавання пального до камери двигуна, тощо.

Кермоване стріляно — це не звичайно скомплікована та вразлива структура; незчисленна кількість ламп, змієрозв'язки, селекторів і т. п. частин становить мізку цієї зброї. Це спричиняє великі труднощі в обслуговуванні, як також і в утримуванні тисячів виміняних і запасних частин в магазинах та вимагає складної організації, а що найважливіше сотень висококваліфікованих спеціалістів.

Наведемо для ілюстрації один тільки приклад: американська зенітна ракета Nike Ajax, зложена із півтора мільйона частин!

Святослав Шрамченко, капітан-лейтенант флоту

Воєнно-морські новини

АТОМОВІ КОРАБЛІ

2-го грудня 1957 року в Кейсі, Массачусетс спущено на воду 1-ий атомовий кружляк „Лонг Біч” який за розмірами більший від спущеного на воду 5 грудня 1957 року в Ленінграді атомового кружляку „Ленін”. Состви в своїй пропаганді, особливо за кордоном, підкреслюють, випустивши навіть окрему книжку „Кораблі на атомній енергії” (Москва, 1957), що їх „триголом” 16,000 тонн, з ходом 20 вузлів, як відстане всі необхідні запаси, може не заходити до портів на протязі більш року. Але це ж бо є головною прикметою всіх атомових кораблів, які не потребують великої кількості пального для урухомлення своїх моторів. (Між іншим, совєтська преса подас одику цікаву новину-подробіцю, що цей криголом матиме в своїй носовій частині дуже міцні гідро-мотори, які будуть викидати струми води під дуже міцним тисненням і ними будуть різати і руйнувати лід і цим помагають скорішому просуванню криголома).

Фахова морська преса подас відомості про роботу над кораблями з атомовими двигунами в Англії, Західній Німеччині, Голландії, Норвегії й Японії. В ЗДА крім того будється вже танкер чи нафтоналивний пароплав з атомовими двигунами, який буде готовий у 1960 році. Американська флота має вже в активній службі перший підводний човен „Навтілюс” 3180/2500 тонн, довжиною 97,5 м., шириною 9 м., 35 вузлів над і 20 вузлів під водою ход. Він може обійти навколо світу без поповнення паливом. (Дальність плавання його 30,000 м. миль з ходом 20 вузлів. Є ще атомовий підводний човен „Морський Вовк”. Далі вступають до активної служби ще 2 тролозі автоматизації цієї нової зброї, ролі людини в її використанні і буде дальше домінуючим фактором, тому й добір обслуговуючого персоналу становить справу першорядної ваги.

Перегляд літератури: 1. Jane's All the World's Aircraft 1956-57. 2. The Army's Missiles — Army Information Digest, Dec. 1956. Spec. Issue. 3. E. Björklund: Lenkewaffen und die Zukunft. Wehr-Wiss. Rundschau 11/57. 4. K. Grupp: Die Rakete — „Werkkunde” 12/57. 5. F. Kalinowski: Pociski kierowane, „Bellona” III/56. 6. Ген. В. Пугачев: Устройство и способы применения управляемых снарядов — у Збірнику „Современная военная техника”, Москва 1956.

Від „Боже царя храни” до „Ще не вмерла Україна” (Закінчення зі стор. 2-го)

З нашої громади виділено три групи старшин, які виїхали до таборів Рашта, Венгерн і Зальцфельд, як старшинські кадри дивізії. Решта старшин в громаді мали стати кадрами для проєктованої 2-ої Сінької дивізії, на чолі з підполковником Пухташеским.

По закінченні формування й організації та відбуття муштри в с. Голуби, біля Ковли, на Волині, 1-ша Сінья дивізія виїхала в березні 1918 року в Україну, як складова частина її відновлених Збройних Сил.

4-ий полк 1-ої Сінької дивізії, до якого я належав як командир 1-го куреня, на чолі з полк. Миколаєм Чехівським**), мав напрямом на Київ. Десь, коли ми вирушили до нашої золотавої столиці, як воля армії Української Народної Республіки, що співав „Ще не вмерла України”, залишився назавжди для нас „сильноупавникий”, як один із найліпших і найрадісніших днів нашого життя.

Осінню 1917 року до табору прибув генерал Зелінький, кол. командир 6-ої Сибірської гарматної бригади російської армії, що його бригаду розбито, а генерала з рештою бригади взято в полон в початках війни. Громада дістала авторитетного командира, який твердо стояв, як українець, на самостійницько-державницьких позиціях.

Після Берестейського миру між Україною і центральними державами, 8-го лютого 1918 р., наші мрії набрали реальних форм: розпочалося формування 1-ої Сінької дивізії, на чолі з ген. Зеліньким.*)

Хоча й приходить небувалу, ввечері, зробити в Кам'янці перевірку всіх мужиків військового зовб'язаних. До цього діла ми пригнали команду міста й губернийського комісара Поділля, М. Кондрашенка. Ми поділили Кам'янець на малі райони, в кожний з них призначили стежі місцеві міліції, звичайно під контролем підстаршин і старшин наскільки могли їх зібрати з усього установ військової влади, а також з міністерства війни. Цілою акцією керував м. ін. також М. Кондрашенко, який дуже добре знався в місті. На жаль, „облавою” ми охопили приватні квартири й прилюдні локалі. Вона тривала від 9 години вечора далеко поза північ, і дала — на жаль — несподівано великий успіх. Придержаних старшин ми віддали командантурі міста, яка мала доглядувати повороту придержаних до своїх частин.

*) Назва „сінья” від уніформи воїнів — сінні жулани.
**) Командант м. Києва за Директорії. Згинув, засуджений в процесі СБУ.

Ч. 1 Є РОСІЯ !

